Autor Guste Santini
Utorak, 07 Studeni 2000 15:13

Rezultat cjelokupne aktivnosti neke zemlje izražen je u nacionalnom dohotku koji je razdjeljen po nizu kriterija među građanima odnosne zemlje, uvećanog za dohotke ostvarene u inozemstvu i umanjenog za ostvarene dohotke inozemnih građana u odnosnoj zemlji. Kako dijelim poreze na: prošlost sadašnjost i budućnost što znači porez na imovinu, dohodak i javni dug respektivno to je jasno da se u konačnici svi porezi odnose na dohodak. Iz iznijetog slijedi da je porez na dohodak tek jedan od oblika oporezivanja dohotka a nikako jedini. Izneseno, nadalje, sugerira da je pri konstrukciji poreznog sustava, pa samim time i poreza na dohodak, potrebno krenuti od ukupnog procesa društvene reprodukcije.

Prva i temeljna pretpostavka poreznom sistemuj je Koncepcija i strategija razvoja odnosne zemlje, u našem slučaju Hrvatske. Kao što je znano mi nemamo taj prevažan dokument što znači da nemamo polazište. Parcijalni pristupi čine instrumente ekonomske politike "listpopadnim" instrumentima i značajno utječu na povećanje troškova poslovanja i neizvjesnosti, te rizika poslovnog pothvata. Naprosto nije moguće dovoljno naglasiti značaj vremenskog horizonta, kada je u pitanju izgradnja privrednog, pa prema tome i poreznog, sistema.

Moji napisi na ovu temu su uglavnom poznati i nije potrebna njihova elaboracija jer zainteresirani ih čitalac može naći na ovim stranicama kao i u objavljenim radovima.

Ovom prilikom ću nešto više reći o riziku u funkciji vremena. Naime, kao što je znano prethodni sistem, na bazi uzajamnosti, čija je osnovica bilo društveno vlasništvo, osiguravo je svakom građaninu pokriće rizika sukladno tadašnjim institucionalnim rješenjima. Ovo je istovremeno osiguravalo političku kontrolu građana.

Uspostava tržišnog sistema privređivanja povećava dio rizika koji svaki građanin mora samostalno pokrivati iz svojig dohotka. To je značajna i dramatična novina u odnosu na prethodni sistem. I u tržišnim privredama različito je tretiran rizik pojedinca sa društvenog aspekta. Američki model (uslovno rečeno) u osnovi preferira individualizaciju rizika i individualno pokrivanje rizika. Teži se da tržište regulira i ovaj dio odnosa u procesu društvene reprodukcije. Evropski model pokazuje veću senzibilnost društva prema individualnim rizicima. Ovi se modeli mogu nazvati krajnostima u kojim se nalaze rješenja pojedinih zemalja. Hrvatska svakako, kao evropska zemlja, mora sa maksimalnom senzibilnošću pristupiti ovom pitanju.

Općenito je sporno u kojoj mjeri tržište može regulirati buduća kretanja. Kada je u pitanju rizik i neizvjesnost tržište ne funkcionira. Da ne ulazimo u to složeno pitanje želimo naglasiti da je vjerojatnost nekog događaja po zakonu velikih brojeva predvidiva iako to nije relevantno za pojedinca. Upravo zato svaki pojedinac štedi kako bi pokrio neizvjesnost koju mu može donijeti budućnost. Zato osiguravateljnu industriju moramo smatrati civilizacijskom tekovinom iako njezini počeci sežu u daleku prošlost. Dovoljno je spomenuti sedam mršavih i sedam debelih krava, itd.

Iz iznijetog slijedi da je neophodno problem rizika sagledavati u vremenskoj dimenziji i porezno ga tretirati sukladno stupnju socijalizacije rizika. Stanje na ovom području u Hrvatskoj je blago

rečeno dramatično. Dovoljno je napomenuti mirovinsko i zdrastveno osiguranje, pri čemu su njihovi deficiti tek manji dio svekolikih problema.
Postaje sasvim jasno da će se u narodnom razdoblju, zbog nedovoljno velikog društvenog proizvoda, individualizacija rizika povećati. Ovo istovremeno znači da je nužno i poreznim instrumentarijem poticati takvo uvjetovano određenje građana. Pri tome valja imati u vidu da porezna izuzeća za pokriće rizika znači povećanje nacionalne štedndje koja je opet temeljna pretpostavka razvoja bilo koje pa tako i naše zemlje.

Kratko rečeno zalažem se za poreznim izuzećem plaćaene premije osiguranja. Naime, dok je moguće raspravljati o odnosu opoorezivanja rada i kapitala, pa prema tome, sukladno Koncepciji i strategiji razvoja, porezno se odrediti o pitanjima kmate, rente, kapitalnih dobitaka i dividende to svakako nije moguće kada je u pitanju osiguranje rizika. Jasno pri tome treba definirati koja je to gornja granica. Nju je vjerojatno moguće odrediti sukladno dugoročnim ekonomskim perspektivama nacionalne ekonomije. Na kraju, ne manje važno, treba upozoriti da je cost-benefit odnos u korist poreznog izuzeća plaćenih premija osiguranja. Smanjenje nizvjesnosti budućih događanja i dinamiziranje investicija, koje omogućuje osiguravateljna industrija, bitan je segment financijske industrije. Zato se jednako, kao u slučaju poslovnih banaka, zalažem za nacionalnu osiguravateljnu industriju koja će učestvovati u dinamiziranju razvoja.

Ipak, i dalje, ostaje temeljna primjedba: nije moguće podržati parcijalni pristup oporezivanja dohotka. **Prijedlog zakona o porezu na dohodak trebao bi svakako započeti svoju priču o veličini neoporezivog iznosa kojim se osigurava prosta reprodukcija radne snage. Pri tome, valja imati u vidu, da je moguće održati jedinstvenu stopu PDV-a.To je ujedno i kriterij ponašanja sindikata prema najavljenim izmjenama poreza na dohodak.**

I opet ostaje:

"URADIŠE SVEGA BIŠE UŠTEDIŠE JOŠ I VIŠE"